İngiliz yönetiminin dönüşü ve para sorunu

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

Teslim ve İngiliz Askerî Yönetimi

İmparator Hirohito, Japonya'nın teslim olduğunu 15 Ağustos 1945'te ilan etti. İngiliz kuvvetleri 3 Eylül'de Penang'a, 5 Eylül 1945'te de Singapur'a çıktı ve orada coşkulu kalabalıklar tarafından karşılandı. 12 Eylül 1945'te Mareşal Kont Terauchi adına hareket eden General Itagaki Seishiro, teslim belgesini Belediye Binası'nın Konsey Salonu'nda imzaladı. Belgeyi Güneydoğu Asya Müttefik Kuvvetler Başkomutanı Lord Louis Mountbatten teslim aldı.[1]

Ada, Mart 1946 sonuna kadar bir İngiliz Askerî Yönetimi (British Military Administration) tarafından yönetildi. Singapur 1 Nisan 1946'da ayrı bir taç kolonisi olduğunda, Singapore Colony Order in Council adlı kraliyet kararnamesi bir Yüksek Mahkeme (High Court) ile bir İstinaf Mahkemesi'nden (Court of Appeal) oluşan bir Supreme Court kurdu. Singapur'un aynı gün kurulan Malaya Birliği'nden (Malayan Union) ayrılması, C.II. Bölüm'de izlenen, Singapur ile yarımadanın farklı yollarının anayasal zeminini hazırladı.[2]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Askerî yönetim harap olmuş bir ekonomiyle karşı karşıyaydı. Malaya'da gıda ve tıbbi malzeme sıkıntısı vardı. Ülke savaştan önce pirincinin yarısından fazlasını ithal ettiği için Müttefiklerin ithalat ve ihracata uyguladığı abluka özellikle ağır zarar vermişti. Londra yeniden inşayı finanse etmeyecekti. Sterlin bölgesi dışından yapılan ithalat ise ağır kısıtlamalara tabiydi. Rüşvet, kaçakçılık, haraç ve karaborsa işleri Japonlar döneminde "bir yaşam biçimi" hâline gelmişti. Bu alışkanlıklar İngilizlerin gelişinden sonra da sürdü.[3]

Muz parasına hiçbir değer yok

Askerî yönetimin en büyük sonuçlar doğuran kararı para birimiyle ilgiliydi. Japon muz parasına "hiçbir değer" tanınmamasına karar verildi. Bir sentten 10.000 dolara kadar banknotlar kullanıma sunuldu. 1940 tarihli on dolarlık banknot ile eski Boğaz Yerleşimleri banknotları yasal ödeme aracı ilan edildi. İşgal parasının "üzerine basıldığı kâğıttan daha değerli olmadığı" açıklandı. Yasal ödeme aracına ve borçların ertelenmesine (moratoryum) ilişkin bildiriler, 1 Kasım 1945 tarihli *Malaya Gazette*'te yeniden yayımlandı.[4]

Kararın açık bir mantığı vardı: Japon banknotlarının karşılığı yoktu, birçoğu numarasızdı ve miktarları bilinmiyordu. Bunları herhangi bir kurdan paraya çevirmek, Japon işgalinin maliyetini sömürge hazinesine ve para kurulunun rezervlerine aktarmak anlamına gelecekti. Daha sonra bir Özel Komite (Select Committee), numarasız ve karşılıksız banknotların hiç de "bir para ihracı" sayılamayacağını belirtti. İhraççı Japonya bu banknotları hiçbir zaman değiştirmedi.[5]

Bireyler için sonuçlar ağır oldu. Kurtuluş anında Japon parası tutanlar bu biçimde elde tuttukları her şeyi kaybetti. Bazılarının elinde kullanılabilir hiç para kalmadı. Boğaz ya da Malaya dolarını saklamış olanlar ise banknotlarının yeniden geçerli olduğunu gördü. Sonuç, işgalciye güvenmeyenleri ödüllendirdi, uyum gösterenleri ise cezalandırdı. Muz parası hatıra eşyası oldu, iptal edildiğini gösteren damgalar ya da delikler taşıdı veya 1946 takvimleri için kâğıt olarak kullanıldı. Savaş boyunca rezervlerini Londra'da tutan Malaya para kurulu 1 Nisan 1946'da yeniden kuruldu.[6]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Borçlar, mevduatlar ve geriye etkili mevzuat

İşgal parasına değer tanınmaması bir soruyu çözdü ama başka birçok soruyu gündeme getirdi. İşgal döneminde borçlular savaş öncesi kredileri muz parasıyla geri ödemiş, mevduat sahipleri mevduatlarını bu parayla çekmiş, kiracılar kiralarını bu parayla ödemiş ve mülkler bu para karşılığında satılmıştı. Banknotların değeri yoksa bu ödemeler borçları sona erdirmiş miydi? Bankalar, Japon parasıyla ödemeyi kabul eden mevduat sahiplerinin alacaklarının geçerli biçimde sona erdiğini savundu.[7] Savaş öncesi kredileri değer kaybetmiş banknotlarla geri ödenen alacaklılar ise tersini savundu. Yasal düzenleme olmasaydı mahkemeler bu türden binlerce uyuşmazlığı tek tek karara bağlamak zorunda kalacaktı.

Burma mahkemeleri bunun ne kadar zor olacağını gösterdi. *Chan Taik v Dooply* davasında Burma Yüksek Mahkemesi, Japon askerî makamlarının yalnızca yasal parayı tamamlayan banknotlar ihraç etmeye yetkili olduğuna hükmetti. Kendi paralarını yasal parayla eşit tutmak bu yetkiyi aşıyordu. Dolayısıyla sözde Japon parası Burma'da hiçbir zaman yasal para olmamıştı. Ortaya çıkan mağduriyetler Burma mahkemesini yasal düzenleme önermeye yöneltti. Bunun üzerine Burma, işgal banknotlarını kademeli bir ölçeğe göre değerleyen bir Japanese Currency (Evaluation) Act kabul etti. Bu ölçek 1942 için başabaş, 1945 için ise işgal öncesi banknotların yalnızca yüzde 5'i düzeyindeydi.[8]

Singapur ve Malaya Federasyonu da geriye etkili (ex post facto) yasal düzenleme yolunu izledi. Debtor and Creditor (Occupation Period) Bill 1948 her iki bölgede de Özel Komitelerden geçti. Ortaya çıkan mevzuat "işgal öncesi borçlar" ile "işgal dönemi borçları" arasında ayrım yaptı. Kısmen ödenmemiş kalan bir işgal dönemi borcu, talep tarihi ya da 12 Ağustos 1945 tarihinden hangisi daha erkense o tarih itibarıyla bir ölçeğe göre yeniden değerlendi. Yeniden değerlenen bakiye Malaya parasıyla 100 dolardan azsa hiçbir ödeme gerekmiyordu. Bunu, aralarında Moratorium Proclamation (Repeal) Ordinance 1949 ve Principals and Agents Rights and Liabilities (Occupation Period) Ordinance 1949'un da bulunduğu başka önlemler izledi.[9]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Bu mevzuatı derleyen 1960 tarihli S. K. Das çalışması, sorunları çözmenin tek etkili yolunun düzeltici yasal düzenleme olduğu sonucuna vardı. Mevzuat kaybedilenleri geri getiremezdi. Ancak öngörülemeyen bir dava yığınının yerine alacaklıların ve borçluların uygulayabileceği kurallar koyabilirdi. Koloni böylece işleyen bir kredi sisteminin temel bir unsurunu yeniden tesis etti: bir borcun ne değerde olduğuna ve nasıl ödenebileceğine ilişkin kesinlik. İstila öncesi banknotların geçerliliği ise 31 Ağustos 1948'de kaldırıldı. O tarihte 1 Temmuz 1941'den önceki tarihi taşıyan tüm banknotlar yasal ödeme aracı niteliğini yitirdi.[10]

Savaş hasarı, savaş suçları ve "kan borcu"

Fiziki hasar, bir savaş hasarı tazminat planıyla ele alındı. Nisan 1949'da Avam Kamarası'nda sorulan bir soruda, daha önce söz verilen 85,7 milyona ek olarak Britanya'dan 220 milyon dolar daha talep edildiği belirtildi. Şubat 1952'ye gelindiğinde Singapur ve Malaya Federasyonu'nda yaklaşık 200.000 başvuru yapılmıştı. Bunların 80.000'i hakkında nihai tazminat belirlenmiş ve o güne kadar yüzde 30 ile yüzde 60 arasında paylar ödenmişti.[11] Tazminat böylece kayıpların yalnızca bir kısmını, hem de hasardan yıllar sonra karşıladı.

Cezai sorumluluk, İngiliz makamlarının yürüttüğü bir dizi savaş suçları davasıyla takip edildi. 21 Ocak 1946 ile 12 Mart 1948 arasında Singapur'da 131 dava görüldü. Sook Ching davası 10 Mart – 2 Nisan 1947 tarihleri arasında yapıldı. Sanık yedi subayın tamamı suçlu bulundu: Korgeneral Kawamura Saburo ve Yarbay Oishi Masayuki idama, diğer beşi müebbet hapse mahkûm edildi. Kawamura ve Oishi 26 Haziran 1947'de idam edildi.[12]

Çinli topluluğun Japonya'ya karşı mali talebi yirmi yıl boyunca açık kaldı. Şubat 1962'de East Coast Road'da savaş kurbanlarının kalıntıları bulununca Singapur Çin Ticaret Odası (Singapore Chinese Chamber of Commerce) bunları çıkarmak için bir komite kurdu. 25 Ağustos 1963'te Oda, hükümetin desteğiyle Padang'da bir "kan borcu" mitingi düzenledi. Yaklaşık 120.000 kişinin katıldığı mitingde 50 milyon Malaya doları (M$50 milyon) tazminat talep edildi. 25 Ekim 1966'da Japonya, yarısı hibe, yarısı kredi olmak üzere 50 milyon Singapur doları (S$50 milyon) ödemeyi kabul etti. Ödemeyi bir "kefaret jesti" olarak nitelendirdi, tazminat ve savaş tazminatı

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

kelimelerinden kaçındı. Paranın bir kısmı Sivil Savaş Anıtı'nın (Civilian War Memorial) finansmanında kullanıldı. Anıtı, Singapur'un düşüşünün yirmi beşinci yıl dönümü olan 15 Şubat 1967'de Lee Kuan Yew açtı.[13]

1966 uzlaşması, hesabı 1942 "hediyesi"ne eşit nominal bir tutarla kapattı. Yeni bağımsızlığını kazanmış devlet bunu kabul ederek Japonya ile ekonomik ilişkilerin yolunu açtı. Japon yatırımları, C.III. Bölüm'de anlatılan sanayileşme programına katkıda bulunacaktı.

Notlar

1. Wikipedia, "Japanese occupation of Singapore" (Erişim tarihi: Kasım 2026): Hirohito Japonya'nın teslim olduğunu 15 Ağustos 1945'te ilan etmiştir; İngiliz birlikleri 5 Eylül 1945'te coşkulu bir kalabalık tarafından karşılanmıştır; Wikipedia, "Malayan dollar" (Erişim tarihi: Kasım 2026): İngiliz kuvvetleri 3 Eylül 1945'te Penang'a, 5 Eylül 1945'te Singapur'a çıkmıştır. Roots.gov.sg (National Archives of Singapore), "The Japanese surrender at the Municipal Building" (Erişim tarihi: Kasım 2026): 12 Eylül 1945'te General Itagaki Seishiro Japon heyetine başkanlık etmiş ve teslim belgesini Mareşal Kont Terauchi adına imzalamıştır; Lord Louis Mountbatten teslimi Belediye Binası'nın Konsey Salonu'nda kabul etmiştir. ↩
2. Supreme Court of Singapore, "History of the Courts", judiciary.gov.sg (Erişim tarihi: Kasım 2026): 12 Eylül 1945'teki teslimin ardından Singapur geçici olarak İngiliz ordusu tarafından yönetilmiş; askerî yönetim 31 Mart 1946'da sona ermiş ve Singapur ayrı bir taç kolonisi olmuştur; "The Singapore Colony Order in Council established the Supreme Court, consisting of a High Court and a Court of Appeal". Wikipedia, "British Military Administration (Malaya)" (Erişim tarihi: Kasım 2026): Malaya Birliği 1 Nisan 1946'da başlamış ve askerî yönetimi (BMA) sona erdirmiştir. ↩
3. Wikipedia, "British Military Administration (Malaya)" (Erişim tarihi: Kasım 2026): savaşın sonunda Malaya'da gıda ve tıbbi malzeme sıkıntısı vardı; savaştan önce pirincinin %50'sinden fazlasını ithal ediyordu; Londra yeniden inşayı finanse etmeyecekti; sterlin bölgesi dışından yapılan ithalat ağır

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

kısıtlamalara tabiydi. Wikipedia, “British Military Administration (Malaya)” (Erişim tarihi: Kasım 2026): Japonlar döneminde rüşvet, kaçakçılık, haraç ve karaborsa işleri “a way of life” hâline gelmiştir. ↩

4. Wikipedia, “Malayan dollar” (Erişim tarihi: Kasım 2026): “It was decided that no value whatever should be accorded the Japanese banana money”; 1 sentten 10.000 dolara kadar banknotlar kullanıma sunulmuş, 1940 tarihli 10 dolarlık banknot ve eski Boğaz Yerleşimleri banknotları yasal ödeme aracı ilan edilmiştir. Wikipedia, “British Military Administration (Malaya)” (Erişim tarihi: Kasım 2026): Japon işgal parasının “worth no more than the paper on which it is printed” olduğu ilan edilmiştir; eski Malaya parası yasal ödeme aracı yapılmış ve savaş dönemi birikimleri silinmiştir. Kratoska, “Banana Money”, 1992, 36. not (dipnotlar Cambridge Core üzerinden incelenmiştir, Kasım 2026): yasal ödeme aracı, moratoryum, fiyat denetimi ve gıda denetimine ilişkin bildiriler 1 Kasım 1945 tarihli *Malaya Gazette*'te yayımlanmıştır. ↩

5. Kratoska, “Banana Money”, 1992, 58. not (dipnotlar Cambridge Core üzerinden incelenmiştir, Kasım 2026): Özel Komite, numarasız ve karşılıksız Japon banknotlarının “an issue of a currency” teşkil etmediğini belirtmiştir. Wikipedia, “Japanese government-issued dollar in Malaya and Borneo” (Erişim tarihi: Kasım 2026): “The currency became entirely worthless, and to this day the Japanese government has refused to exchange these currencies.” ↩

6. Wikipedia, “British Military Administration (Malaya)” (Erişim tarihi: Kasım 2026): bazı kişilerin elinde kullanılabilir hiç para kalmamış, savaş dönemi birikimleri silinmiştir. Wikipedia, “Japanese government-issued dollar in Malaya and Borneo” (Erişim tarihi: Kasım 2026): Boğaz ya da Malaya dolarlarını saklamış olanlar, İngiliz denetimi yeniden başlayınca bunları kullanabilmiştir. Wikipedia, “Japanese government-issued dollar in Malaya and Borneo” (Erişim tarihi: Kasım 2026): kalan banknotlar savaş hatırası olarak damgalanmış, 1946 takvimleri için baskı kâğıdı olarak kullanılmış ya da iptal edildiğini göstermek için delinmiştir. Wikipedia, “Malayan dollar”

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

(Erişim tarihi: Kasım 2026): sivil yönetim 1 Nisan 1946'da yeniden tesis edilmiş ve kurul aynı gün yeniden kurulmuştur. ↩

7. Kratoska, "Banana Money", 1992, 62. not (dipnotlar Cambridge Core üzerinden incelenmiştir, Kasım 2026): bankalar, Japon parasıyla ödemeyi kabul eden mevduat sahiplerine karşı yükümlülüklerinin geçerli biçimde sona erdiğini savunmuştur. ↩

8. Hla Aung, S. K. Das üzerine eleştiri yazısı, *University of Malaya Law Review*, cilt 2, sayı 2, Aralık 1960, 354, *Chan Taik v Dooply* kararında San Maung J'den aktararak: Japon makamlarının "entirely beyond their competence to issue an Ordinance such as the Burma Monetary Arrangements Ordinance, 1942, equating their currency to the lawful currency of the country" olduğu. Hla Aung, S. K. Das üzerine eleştiri yazısı, *University of Malaya Law Review*, Aralık 1960, 354: Japanese Currency (Evaluation) Act (Act XXXVI of 1947), Japon parasını "on a gradually reducing scale" değerlemiş; 1942 için işgal öncesi parayla başabaş, 1945 için "only 5% of that of pre-occupation notes" olarak belirlemiştir. ↩

9. Kratoska, "Banana Money", 1992, 67., 69. ve 71. notlar (dipnotlar Cambridge Core üzerinden incelenmiştir, Kasım 2026): Debtor and Creditor (Occupation Period) Bill, 1948, Singapur'da ve Malaya Federasyonu'nda Özel Komitelerden geçmiştir (Singapore Paper No. 31 of 1948; Federation Paper No. 38 of 1948). Hla Aung, S. K. Das üzerine eleştiri yazısı, *University of Malaya Law Review*, Aralık 1960, 354: Malaya'daki savaş sonrası mevzuat "draws a distinction between 'pre-occupation debt' and 'occupation debt'"; ödenmemiş bakiyeler "in accordance with scale, either as on the date of demand or as at the twelfth day of August, 1945 whichever of such dates is earlier" yeniden değerlenir; Malaya parasıyla 100 dolardan azsa "nothing is deemed payable". Kratoska, "Banana Money", 1992, 90. ve 100. notlar (dipnotlar Cambridge Core üzerinden incelenmiştir, Kasım 2026): Moratorium Proclamation (Repeal) Ordinance, 1949 ve Principals and Agents Rights and Liabilities (Occupation Period) Ordinance, 1949. ↩

10. Hla Aung, S. K. Das üzerine eleştiri yazısı, *University of Malaya Law Review*, Aralık 1960, 352: yazarın amaçlarından biri "to show that remedial legislation

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

was the only effective means to enable a flustered mind to find a plausible answer" idi. Wikipedia, "Malayan dollar" (Erişim tarihi: Kasım 2026): "All notes bearing dates prior to 1 July 1941, were de-monetised on 31 August 1948." ↩

11. *Hansard*, Avam Kamarası, 6 Nisan 1949, cilt 463, sütun 2058, "Singapore and Malaya (War Damage)": Mr Channon, Büyük Britanya'dan "a further 220 million dollars" talep edildiğini, bunun "in addition to the 85.7 millions already promised" olduğunu belirtmiştir. *Hansard*, Avam Kamarası, 20 Şubat 1952, cilt 496, sütun 228–229, "Malaya (War Damage Commission)" (Oliver Lyttelton): Singapur ve Malaya Federasyonu'nda yaklaşık 200.000 başvuru yapılmış; 80.000'i için nihai tazminat belirlenmiş; yüzde 30 ile 60 arasında paylar ödenmiştir. ↩

12. Timothy Pwee, "A War Crimes Trial Snapshot", *BiblioAsia*, cilt 11, sayı 4, Ocak–Mart 2016: 131 dava "held between 21 January 1946 and 12 March 1948"; Sook Ching Operasyonu davası 10 Mart – 2 Nisan 1947 arasında görülmüş; Kawamura Saburo ve Oishi Masayuki idama, diğer beş subay müebbet hapse mahkûm edilmiştir. Wikipedia, "Sook Ching" (Erişim tarihi: Kasım 2026): Kawamura ve Oishi 26 Haziran 1947'de idam edilmiştir. ↩

13. Lee Meiyu ve Seow Peck Ngiam, *BiblioAsia*, Temmuz–Eylül 2022: 19 Şubat 1962'de *Nanyang Siang Pau* East Coast Road'da kalıntılar bulunduğunu bildirmiş; Singapur Çin Ticaret Odası 28 Şubat 1962'de bir Kalıntıların Defni Komitesi (Disposal of Remains Committee) kurmuştur. Henedick Chng, "Why 'Syonan-to' is still painful", *Mothership*, 18 Şubat 2017: Singapur Çin Ticaret Odası'nın düzenlediği ve hükümetin desteklediği 25 Ağustos 1963 tarihli "Blood Debt" mitingine 120.000 kişi katılmış ve M$50 milyon tazminat talep edilmiştir. Wikipedia, "Sook Ching" (Erişim tarihi: Kasım 2026): 25 Ekim 1966'da Japonya, yarısı hibe, kalanı kredi olmak üzere S$50 milyon ödemeyi kabul etmiştir; ödeme bir "gesture of atonement" olarak sınıflandırılmış ve "damages" ya da "reparations" gibi kelimelerden kaçınılmıştır. Wikipedia, "Japanese occupation of Singapore" (Erişim tarihi: Kasım 2026): tazminatın bir kısmı, Lee Kuan Yew tarafından 15 Şubat 1967'de açılan Sivil Savaş Anıtı'nı finanse etmiştir; Lee Meiyu ve Seow Peck Ngiam,

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

BiblioAsia, Temmuz–Eylül 2022: anıt 15 Şubat 1967'de Lee Kuan Yew tarafından açılmıştır. ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com